

ÁTVERT GYERMEKEK, KISZOLGÁLTATOTT ÉS BECSAPOTT FIATALOK – FOGYASZTÓVÉDELEM ÉS A DIÁKOK, AZ ÚJ KÖZNEVELÉSI TÖRVÉNY KONCEPCIÓJA

Kiszolgáltatott fiatal fogyasztók, egyes vállalkozások gyermekeket kifejezetten sértő kereskedelmi gyakorlata, átverések és a fogyasztói tudatosság rendkívül nagy mértékű hiánya: mindez jellemzi hazánk fiatal fogyasztóinak helyzetét. Ezen segíthet többek között a Nemzeti köznevelésről szóló törvény, melynek tervezete számos olyan pontot tartalmaz, amely a kiszolgáltatottság csökkentéséhez, egyszersmind a tudatosság szintjének növeléséhez vezethet.

Se szeri, se száma azon példáknak, melyek során gyermekeket, diákokat vertek át egyes vállalkozások. Rendkívül gyakori **telefonra, illetve számítógépre történő letöltés**, melyeknél nem, vagy nem megfelelően figyelmeztetik a fiatalokat, hogy többletköltségük lehet a megrendelés le nem mondásából. Egy ilyen eset 45 ezer forintos többletköltséget okozott a pórul járt gyermek családjának, csak mert nem olvasta el az általános szerződési feltételeket. Egy másik esetben a nyolc munkanapos elállási időből csúszott ki a tizenéves megrendelő, aki így – nem ismervén a jogait és csak felületesen átfésülve a szerződését – elvesztette a 20 ezer forintos mobiltelefon-készülék árát, miközben éppenséggel a telefon sem felelt meg elvárásainak.

De ugyancsak mindennaposak a legáltalánosabb adás-vételeknél történő fiatal fogyasztókat érő megkárosítások is, legyen szó cipővételről, vagy kisebb elektronikai eszközök megvásárlásáról. A diákokat **félrevezetően tájékoztatják jogaikról, sok esetben pedig hiába próbálnak élni jogaikkal**, elküldik őket a boltból, mondván: nincs szavatosság, vagy jótállás az adott termékre, a hibát a vásárló okozta, a termék hibája külső megrongálódás eredménye, és sorolhatnánk még azon kimentési okokat, melyekkel megtagadják a fiatalok jogainak érvényesítését.

Ugyanakkor rendszeresen szembesülnek kisebb és nagyobb bevásárlóközpontokban a velük szemben táplált kereskedői ellenszenvvel és magatartással, melynek során a **lejárt szavatosságú árut nem hajlandóak kicserélni** részükre, a különböző áron megjelenített termékek esetén **a magasabb árat számítják fel nekik**. Eközben szinte **ellepik a tisztességtelen reklámok a fogyasztókat**, mely különös erővel hat a sokkal inkább befogadóbb és kevésbé gyanakvó fiatalokra: megtévesztő hirdetések, az apróbetűk között elrejtett szerződési feltételek, a segítségnyújtás – különösen jogérvényesítési próbálkozás során történő – teljes elutasítása.

Meg kell jegyeznünk azonban azt is, hogy egyre több olyan **speciális fogyasztói szerződés** jelent meg, melyek mind a családok pénztárcáját, mind a gyermekek mindennapjait jelentősen érintik. Ide tartoznak a **nyelviskolák szerződési feltételei, a különböző magántáborok kontraktusai, valamint a magánóvodák, magániskolák** által a szülőkkel elfogadtatott és aláíratott szerződésai. Ezek azon magánjogi aktusok, melyek során alig-alig vannak

figyelemmel a szerződő partner, azaz a család érdekeire, a szerződések elnagyoltak, többnyire az intézmény számára csak jogokat, míg a fogyasztó terhére csak kötelezettségeket állapítanak meg – azokba beleszólás, vagy éppen módosítási lehetőség kizárt.

A Fogyasztóvédelmi Egyesületek Országos Szövetsége, a Közép-Magyarországi Fogyasztóvédelmi Egyesület és a Fogyasztóvédők Országos Egyesülete ezért örömmel nyugtázza azt a tényt, hogy **a Nemzeti köznevelésről szóló törvény tervezete mind a fogyasztói tudatosság, mind a gyermekek és szülők jogainak szempontjából teljesen új alapokra kívánja helyezni** a közoktatás struktúráját, működését, az abban szereplők jogait, kötelességeit.

Példáink egyértelműen bizonyítják, hogy többirányú cselekvésekre van szükség, mely a fentiekben meghatározott áldatlan állapotot kiküszöbölik, és a fiatal fogyasztók kiszolgáltatottságát csökkentik. A szervezeteink által lefolytatott kampányok, a fiataloknak szóló kiadványok és szórólapok, elektronikus játékok és specifikus, diákoknak szóló honlapok mellett nem szabad elfeledkezni az **iskolai oktatás szerepéről**. Itt érik ugyanis azon hatások a gyermekeket, amelyeket aztán a mindennapi életben felhasználnak, életük szerves részévé válnak, sőt, akár szüleiknek, ismerőseiknek, barátiaiknak is átadhatják ismereteiket. Ezért **elengedhetetlen a fogyasztóvédelmi oktatás iskolai keretbe történő átültetése** azért, hogy egy a jogaival és lehetőségeivel egyértelműen tisztában lévő, azokkal élni tudó fogyasztói generáció jöhessen létre.

A Nemzeti köznevelésről szóló törvény tervezetéhez készült összefoglaló kijelenti, hogy a törvény új vonása „*korszerű és eddig elhanyagolt oktatási tartalmak kötelező megjelenítése (többlet testnevelés, művészet, honvédelmi nevelés, KRESZ, egészségnevelés, családi életre nevelés, pénzügyi-fogyasztóvédelmi ismeretek, hon-és népismeret, stb.)*.” Feltétlenül üdvözlendő a Tervezet összefoglalójában említett kötelező tartalmak megjelenítése, így támogatjuk fogyasztóvédelmi oktatás kötelezővé tételét az egyes intézményekben, továbbá pénzügyi oktatási tevékenység előírását az iskolák számára.

Javasoljuk azonban, hogy ennek megjelenítése – más kötelező tantárgyakkal egyetemben – **kerüljön meghatározásra a Tervezet normaszövegében**, azaz ne csak az összefoglalóban. Majd ezt követően a NAT-ban részletesen kifejtésre kell kerülnie. Ezáltal biztosított ugyanis egyértelműen ezen tantárgyak beépítése a tantervekbe, illetve gyakorlati megvalósításuk az egyes oktatási intézményekben, hiszen korábban is a NAT-ban szerepelt ezen tantárgyi kör, gyakorlati megvalósítására mégsem került sor. Mindez egy jogszabályi kötelezettséggel elérhető lenne.

Javasoljuk a **kötelező fogyasztóvédelmi oktatás előírását mind az alapfokú, mind a középfokú oktatási tevékenység végrehajtása** során, ezzel ugyanis a fiatal fogyasztók legszélesebb köre elérhetővé válna korosztályi sajátosságaiknak megfelelő módon. **Fogyasztóvédelmi szervezeteink minden segítséget megadnak az egyes oktatási intézményeknek** fogyasztóvédelmi tevékenységük elvégzése során, azaz olyan szakmai segítség megvalósítását kínálják, amelynek hála a kötelező fogyasztóvédelmi oktatás hatékonnyá válhat a köznevelés keretei között.

Szervezeteink rendszeresen szerveznek fogyasztóvédelmi oktatásokat mind gyermekeknek, mind pedagógusoknak – utóbbi körnek a Fogyasztóvédelmi Egyesületek Országos Szövetsége az országban egyedülálló módon fogyasztóvédelmi akkreditált képzési program keretében.

Ezenkívül több, gyermekeknek szóló fogyasztóvédelmi kiadvány kidolgozásában, szerkesztésében és kiadásában vettek részt szakembereink, így e tekintetben is hatalmas tapasztalattal rendelkeznek, melyet a jövőben is szívesen megosztanak.

Örömmel tapasztaltuk, hogy a Tervezet részletesen szabályozza **a tanulók, a szülők, illetve a pedagógusok jogait és kötelezettségeit**. Ezáltal ugyanis alapvetően szabályozásra kerül a tanulói jogviszony, illetve a szülőket és pedagógusokat érintő jogok és kötelezettségek köre. Mindez érthetően a köznevelési intézmények alanyi körére vonatkozik. Javasoljuk azonban azt is, hogy mindeközben **a magánóvodai és magániskolai rendszerben a jogszabályi kereteket adja meg az állam** ezen jogviszonyoknak, illetve az ahhoz igazodó alapvető szolgáltatási szintnek a meghatározása is történjen meg. Mivel a köznevelés állami feladat, és ezen körben egy állami feladat részbeni átadására kerül sor a magánintézmények részére, ezért feltétlenül szükséges a Tervezet körében szabályozni ezen kérdéseket, ezzel is garantálva a fogyasztói jogok és érdekek érvényesülését.

A köznevelési intézmények rendjét meghatározó szabályok kapcsán véleményünk az, hogy a tervezetben meghatározottak szerint a fogyasztók szempontjából minimálisan elvárható követelmény, hogy a köznevelési intézmény szervezeti és működési szabályzata, valamint házirendje nyilvános legyen. Mind a szülők, mind pedig gyermekeik számára ugyanis lényeges szempont az, hogy **megfelelő tájékoztatást kapjanak** azokról a normákról, amelyeket be kell tartani az oktatási intézményben. E szempontból tehát álláspontunk szerint az **intézményre fokozott tájékoztatási kötelezettség** hárul, amelynek teljesítéséért javasoljuk előírni azt, hogy már beiratkozáskor kaphassanak a szülők egy olyan kivonatos példányt, amely a legfontosabb, betartandó szabályokat foglalja össze számukra közérthető formában.

Egyértelműen kijelenthető, hogy a nevelési-oktatási intézmények kapcsán a jogszabály által biztosított széleskörű jogorvoslati-panasztételi fórumrendszer az ismertség hiánya miatt alig működik. Szervezeteink ezért javasolják, hogy a törvénytervezet keretei között kerüljön meghatározásra olyan intézményi kötelezettség, mely szerint a beiratkozáskor egyidejűleg, a már említettekhez hasonló módon, **közérthető tájékoztatóban foglalják össze a szülők számára, hogy pontosan hol és milyen tárgyú panaszaiuk kapcsán élhetnek kifogással** akkor, ha sérelmezik a pedagógus vagy az intézmény gyermekkel szemben tanúsított magatartását, intézkedését.

A családok, a fogyasztók számára a Tervezetben meghatározott **ingyenes tankönyv biztosítása óriási segítség**, ugyanígy a **tankönyvek egységesítésének törekvése**, mely megkönnyíti az átjárhatóságot az iskolák között. Határozottan egyetértünk azon, a Tervezet által is említett alapelvvel, mely szerint **„az oktatás az egyetlen biztos alap, amelyre jövő épülhet”**, és bízunk abban, hogy a fogyasztói tudatosság szintjének növelése és a kiszolgáltatottság csökkentése megkezdődhet a fogyasztóvédelem iskolai oktatásával.

Dr. Horváth György
FOE

Dr. Baranovszky György
FEOSZ

Dr. Eitmann Norbert
KÖFE